

Рец В. В.

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – доцент кафедри
філософії та політології,
к.філос.н., доц. Підлісний М.М.*

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми. Сьогодні модернізоване суспільство знаходиться на роздоріжжі, перш за все, ідеологічному, тому що прогрес розширив межі, які концептуально може досягнути людський розум, але, на жаль, не надав зрозумілу інструкцію з користування такими благами. Саме тому дуже важливо кожному свідомому громадянину докладати зусиль для удосконалення того простору, де він живе, і робити його таким, яким він хотів би його бачити.

Завданням даної тези є поглиблення знань теорії громадянського суспільства. Крім того, важливо розуміти взаємозв'язок такого суспільства з кожним громадянином. Але найголовніше було встановити роль толерантності у становленні і розкритті сутності громадянського суспільства.

Мета: популяризація ідеї громадянського суспільства; наголошення на побудові ідеальної моделі громадянського суспільства за допомогою ряду необхідних категорій, таких як терпимість і толерантність.

Поняття «громадянське суспільство» з'являється в XVII столітті. Вважається, що вперше у сучасному значенні його використав видатний мислитель, філософ і вчений Г. Лейбніц (1646-1716 рр). Потім ідею громадянського суспільства невпинно розвивали Т. Гоббс і Дж. Локк – видатні англійські філософи; Ш. Монтеск'є – видатний французький правознавець і мислитель; Ф. Гегель – один із найвпливовіших філософів в історії людства тощо.

Громадянське суспільство, неначе багатогранник, можна розглядати із різних боків:

- як неполітичну, недержавну частину суспільства, систему незалежних від держави суспільних інститутів, автономно сформованих;
- з іншого боку, громадянське суспільство можна представити системою неполітичних відносин, які мають місце в суспільстві тощо.

Безперечно, відносини у громадянському суспільстві досить різноманітні та неоднорідні. До них належать господарчі, сімейні, етичні, естетичні тощо, які виникають між суб'єктами громадянського суспільства.

Я погоджуюся із думкою деяких вчених, що громадянське суспільство – це система взаємодії в межах права вільних і рівноправних громадян держави, їх об'єднань, що добровільно сформувалися та перебувають у відносинах конкуренції та солідарності, поза безпосереднім втручанням держави, покликаної створювати умови для їх вільного розвитку. Громадянське суспільство, на думку багатьох, особиста сфера життєдіяльності людей, які мають рівні права і обов'язки. Це вільне, демократичне, правове і цивілізоване суспільство, де немає місця режиму влади, класовій ненависті, тоталітаризму, насильства над людьми, де поважають закон і мораль, принципи гуманізму і справедливості. Це неповний перелік категорій індексу ідеалу цього суспільства. І якщо справді будувати спільноту на таких засадах, то вийде дієве суспільне об'єднання.

Не секрет, що подібне суспільство має тільки йому притаманні риси, і характерною є толерантність. Що собою взагалі являє толерантність і чому так важливо зафіксувати її в переліку характеристик громадянського суспільства?

Проблема толерантності охоплює усі сфери суспільного життя нації: соціальну, релігійно-конфесійну, політичну, особистісну, міжетнічну. Поняття толерантності являє собою протилежність ворожості, антипатії, ненависті.

Організація Об'єднаних Націй оголосила 1995 рік роком толерантності. В рамках його проведення державами-членами ЮНЕСКО була прийнята Декларація принципів толерантності, що містить такі визначення цього поняття:

- повага, прийняття та правильне розуміння багатого різноманіття культур, форм самовираження та самовиявлення людської індивідуальності;
- політична й правова потреба; активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини.

На початку ХХІ століття проблема толерантності набула особливої актуальності у зв'язку із процесом глобалізації, що зіштовхує релігійні, національні і етнічні ідентичності різних культур і народів. Формування громадянського суспільства неможливе без відповідного усвідомлення фундаментальних цінностей демократії. Однією з основних таких цінностей є цінність толерантності. Проблема толерантності сьогодні - одна з центральних проблем як глобального, так і національного порядку.

Толерантність — це терпимість до чужих думок, вірувань, поведінки. Це повага або визнання рівності інших, відмова від домінування чи насильства. Інакше кажучи, постійні, цілеспрямовані зусилля для створення такого інформаційного поля, яке б культивувало в людині і суспільстві настанову на самообмеження, злагоду та співробітництво, на емоційну мобілізацію на злагоду культур. Це також визнання легітимності законних інтересів іншого, що не розходяться з мораллю, і відвертість по відношенню до його досвіду, готовність до діалогу і до розширення власного досвіду у

цьому випадку.

Сучасне громадянське суспільство настільки багатогранне, що навіть толерантність має свої різновиди: гендерна (неупереджене ставлення до представників іншого полу), расова, релігійна, географічна (неупередженість до жителів невеликих або провінційних міст), міжкласова, фізіологічна, сексуально орієнтована, маргінальна толерантності тощо.

Щодо України, то тут державна політика сприяння високому рівню толерантності спирається на достатньо широку політико-правову основу. Проте, в українському суспільстві на жаль ще залишається рівень психологічної відокремленості, національної ізоляції певних етнокультурних груп, ксенофобії, через інформаційні ресурси Інтернету тиражуються етнічні стереотипи.

Зниження рівня толерантності може негативно вплинути на міжнародний імідж України, як європейської правової демократичної держави. Можливе створення потенційної загрози мирному співіснуванню численних етнічних груп та національних меншин, що перешкоджає національній консолідації та єдності країни, становленню громадянського суспільства та розвитку української політичної нації.

Таким чином, толерантність є базовою цінністю відкритого суспільства. Відкритість суспільства своїм власним змінам та інноваціям означає одночасно і відкритість його назовні, іншим культурним нормам і принципам. Тому толерантність, критичне мислення, свобода і відповідальність особистості у відкритому суспільстві пов'язані один з одним, становлять фундамент демократії і створюють умови розвитку, руху суспільства вперед.

1. Політологія: підручник / Ред. О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко. - К. : ВЦ "Академія", 2003. - 528 с. - (Альма-матер)

2. Стаття «Толерантність як основа консолідації громадянського суспільства в Україні»: <http://n-sirog.gov.ua>.

3. Щедрова Г. П. Громадянське суспільство та політична культура: теоретичний і прикладний аспекти: Монографія. – Луганськ: Вид-во «Елтон-2», 2009. – 308 с.

4. Держава і громадянське суспільство в Україні: проблеми взаємодії: Монографія / Кресіна І. О., Скрипнюк О. В., Коваленко А. А., Перечуда Є. В., Стойко О. М., Балан С. А.: за редакцією І. О. Кресіної. К.: Логос, 2007. – С. 89.